

number 4

TUTVUMISEKS

ajakiri

Toimetuse ja talituse
aadress:

"AJA KIRI"

c/o Tartu College
310 Bloor St. W.
Toronto, Ont. M5S 1W4
Canada

Esindus Rootsis:

Enno Klaar

"AJA KIRI"

Postgiro Nr, 127747-4
Sundbyberg
Sweden

Nr. 4 toimetanud

Vello Salo (tegevtoimetaja)
Vello Soots
Henno Sillaste
Kalle Naelapea
Heino Jõe
Tiit Telmet (kujundus)
Tõnu Mägi (talitus)

Aastatellimine:

6 numbrit - \$10.00

- 1 Quo vadis, Estonia?
- 2 Soovid
- 3 ...ja võimalused
- 4 Baltimore ja Pocono. Usutelu
- 5 Noored ESTO-1
- 6 Mont Royal
- 7 Olümpiamedaleile Eestist V. Salo
- 8 Montreali väärt Nellar Grabbi
- 9 Tõde? Mitte kõik! Edgar V. Saks
- 13 88 % ateiste? K. Krihvel
- 14 Kokkuvõtte jutuajamisest 401-1
- 15 Aritlase kiri White Joe
- 16 Kolhoosidest Eestis E. Järvesoo
- 17 „Kevade” Enn Loo
- 18 Mage Margareeta
- 20 Pocono näod
- 21 Teateid
- 24 Toimetusele saadetud kirjandust
MEIE (Toimetuse kursiivid)

Kuhu lähed, eesti rahvas? küsis hiljuti „ühe rahvapoja“ tõsine läkitus kodumaalt. Sama küsimus kerkis väliseestlaste südames tänavuse suve suursündmuste — II Ülemaailmsete Eesti Päevade ja XXI Olümpiamängude eel. Võis karta, et Baltimore Päevad kujunevad märksa kesisemateks kui Toronto omad, võis peljata, et eesti olümpiatraditsioon, mida vägivaldne katkestamine aastatel 1940–52 oli suuresti kahjustanud, katkeb Montrealis koguni. Ei saa ju Eesti ise oma olümpiameeskonda välja panna, vaid tema esindajad pääsevad Mängudele ainult siis, kui üks „super-võistkond“ arvab ka eesti atleete tarvitada võivat.

Pärast suursündmuste lõppu võime rõõmuga nentida, et eestlaste pingutused siin ja seal olid kroonitud õige hea eduga: ESTO '76 kujunes saavutuseks, mida võib otse „Baltimore imeks“ nimetada, kui peame silmas kohaliku eestlaskonna väikest arvu. Nad *tegid* imesid. On õigusega küsitud: kuidas kukuksid välja kodumaa laulupeod, kui neid korraldataks Tallinna asemel Tarvastus?

Ka olümpiamängudel läks meil suhteliselt hästi. Kuigi peame küsima, kuhu jäävad meie tugeva tõste- ja maadlustaditsiooni esindajad, miks nad ei saa võimalust olümpiakogemuste kogumiseks (vrd. lk. 8), on meil põhjust rõõmu tunda uute alade „vallutamisest“ eestlaste poolt. Sõudmises on küll unarusse vajunud ~~Mähtel~~ Kuusiku pronks eesti olümpiatraditsiooni algul, nii et Arnemann ei ole „päris uus“ — seda on aga täiel määral jalgrattamees Pikkuus. Ja kui Sellik ei oleks eeljooksul nii tapvasse konkurentsi sattunud, oleks võinud tulla soome-eesti kaksikvõit 5000 meetris!

Kolmanda suursündmusena tahaks *post festum* eelmiste kõrvale seada ka ühe välismõõtmelalt hoopis vähema: Pocono seminari (vt. lk. 23). Põhjalikkuse ja tõsidusega arutati seal eestluse peamisi probleeme, ning seda kokkutuleku peasihina. Kohal oli kõikide eaklasside esindajaid, kõik „oma kulu ja kirjadega“, aga ilma ühegi kitsendava eeskirjata, sest keegi ei esindanud mingit organisatsiooni. Sinna- gi saabuti ebalusega südames. Kuid lahkuti lootuse, isegi vaimus- tusega, mõned „selginud sihid silmade ees“.

Kindlasti pole kaugeltki kõik probleemid lahendatud, kindlasti jääb enamik me raskustest püsima — kuid tänavuse olümpiasuve positiivsed elamused õigustavad eestlasi optimistlikult tulevikku vaatama.

Aja Kirja tase on väga ebaühtlane: seal leidub õige heade asjade kõrval ka kesiseid. Tuletab meelde mõne keeleteadlase töid, kus tsiteeritakse uusimate, kõrgetasemeliste uurimuste kõrval ka mingisugust vana kooli õpperaamatut. Senini on Aja Kiri nagu gümnaasiumiõpilaste lehekese moodi. Taset on vaja tõsta.

I.L., Columbus, USA

Loen huviga *Aja Kirja*. Mõnes asjas olen eriarvamusel.

V.G., Stockholm

Järgnevalt väike ülevaade AK kogupildist, nii nagu see mulle pais-
tab. Artiklite osa tundub olevat heas vormis ja meeldivalt esita-
tud, kuid mis puutub illustratsioonidesse joonistuste näol, siis
nendega ei saa ma kuidagi päri olla. Üks stseen lõpeb oksendamise-
ga, ühel teisel on kujutatud vist õgijat ja kellelegi on "nagi"
selga löödud. Viimane neist kõige kunstipärasem. *Uus Eesti*st lae-
natud "peitepilt" oleks võinud küll ajakirja üldtaseme huvides väl-
ja jääda, kuid kahjuks paistab, et see järgneb (!!). Nojah, võib-
olla on nendel motiividel mingi "suur idee" peidus, mida mina oma
lihtsameelsuses ei oska välja selgitada. Igal juhul avaldan oma vas-
tumeelsust sellise materjali nägemisel Aja Kirjas.

L.N., Göteborg

Kodu-eestlastele mõeldud väljaannetest oleksid soovitavad:

- ajaleht või ajakiri, mis tutvustaks väliseestlaste elu ja tegevust, kodumaa ja maailma sündmusi ning oleks vastukaaluks nõukogulikule *Kodumaale*. See väljaanne peaks olema toonilt objektiivne ja mitte liiga terav, nii et tema kaasatoomist ja levitamist ei saaks kuu-
lutada nõukogudevastaseks tegevuseks.

Kodumaalt ESTO-le saabunud läkitusest
(vt. *Toimetusele saadetud kirjandus*)

Kõigepealt *tasemest*, mis on AK toimetusel väga südamel.

Kahtlemata on hea tasemega töö tegemine meiegi sihiks, olgugi et me ei soovi nii eksklusiivset taset, mis algajad sulemehed-kaastõelised hoopis eemale peletaks. AK senine tase peegeldab aga lihtsalt tegelikku olukorda. Me võiks küll teha ka erinumbri, mis sisaldaks ainult autorite nimed ja kõrgetasemeliste, kuid... saabumata jäänud artiklite pealkirjad. Kaastöö-*lubadusi* meil sedajagu on – kuid AK toimetuse arvab siiski, et senised kolm numbrit (kus ka peale tiitlite midagi näha on) lugejaile rohkem meeldivad. Seda on muide toimetusele ka kirjalikult ja suusõnaliselt väljendatud, nii et võime kinnitada: lugejaskond on AK heatahtlikult vastu võtnud. Rõhutame siinkohal, et AK on alles sissetöötamise ja „oma näo“ otsimise järgus. Palju oleneb ka suurtest kaugustest: ESTO-1 ei teadnud veel väga paljud AK olemasolustki!

Parema taseme soovijaile toimetuse südamlük palve: *kus häda näed laita, seal tule ja aita* – saatke meile paremat!

Käesolevas numbris on ka üks Kanada posti arvele minev lünk: Jaan Seimi arvustus ESTO muusikalisest küljest on juba 19 päeva teel...

Tõesti, Jumal tänatud, et keegi *eriarvamisel* on! Selles asjas jagab AK toimetuse Juhan Liivi seisukohta: *Ühesugusus surmab, elu on mitmekesiduses. Kuidas seda nii põrutavat nõuet, kõiges elus ja looduses igapäev korduvat, ometi tähele ei ole pandud?*

Kodumaal soovitakse perioodilist väljaannet, mida tohiks välismaalt kaasa tuua ja levitada. Aja Kiri (läkituse autoreile ilmselt veel tundmatu) tohiks kõik soovis asetatud nõudmised täita: asjalik toon on meil põhitooniks, teravused ei seisa üldse kavas. Ka ei ole me kellegi *vastased*, vaid millegi *poolt* – nimelt eestluse edasielamise poolt. Elmar Järvesoo tänast artiklit näiteks nõukogudevastaseks (või *-sõbralikuks*) tembeldada oleks sellepärast märgist möödalaskmine: tegemist on lihtsalt dokumenteerit *kriitilise* kirjutisega. Nii et AK poolt levimiseks Eestis küll takistusi ei ole.

Kodumaaga igatahes ei soovi AK ei võistelda ega ka temale mingiks „vastukaaluks“ olla. Kuid oleksime esimesi rõõmu tundmas, kui kodumaine *Kodumaagi* kodumaise Juhan Liivi filosoofiat rakendaks. Igaks juhuks saadame tänase numbri katseks *Kodumaale* – äkki suvatseb ta AK-d (kasvõi toimetusele saabund kirjanduse lahtriski) oma lugejaile tutvustada? AK puhul poleks see mingi probleem.

Mida leidsid head ja halba Baltimores ja Poconos? Selle küsimuse esitas AK seminari (vt. lk. 23) lõpuõhtul osavõtjaile Austraaliast, Rootsist ja USA-st.

Lembit Salasoo Mulle jäi eriti meelde sissetulevate kooride pikk rodu, et ikka tuli ja tuli ja tuli veel neid. Ei mäleta, kaua see kestis, viis või kümme minutit, aga pean ütlema, et see oli minul kõige liigutavam moment. Samuti meeldisid väga kontserdid, solistide ja võibolla veelgi enam orkestri oma, kuna pidasin väga lugu Virkhausi esimesest. Üldiselt arvan, et ESTO-l *tehti* väga palju, ehkki enamik ajast läks n.ö. seltskonna peale. Noortekavas ju muud polnudki ja ega nad vist mujale poleks ka läinud. Enamasti räägiti inglise keelt, mis oli mulle pika reisi-ettevalmistuse peale pettumuseks – et palju rahvuslikku vaimu ei paistnud noortel olevat. Ka oli raske inimestega kontakti leida, olgugi et olid kogu aeg rahvamassis. Üldmulje siiski hea.

Poconos oli tore kuulda vaateid, mida mina ei olnud nii läbimõeldult veel kuulnud, pealegi veel mitme inimese suust ja vaatevinklist ühekorraga, nii et said kohe mingi sünteesi. Mul oli kindlasti suur kasu näha, et tähtsaid asju käsitletakse – noh, kas just „külmalt“, aga ikkagi ratsionaalselt, mida ma pole varem palju kuulnud. Piiratud osavõtjate arv oli hea, nii sai igaühega hästi jutule.

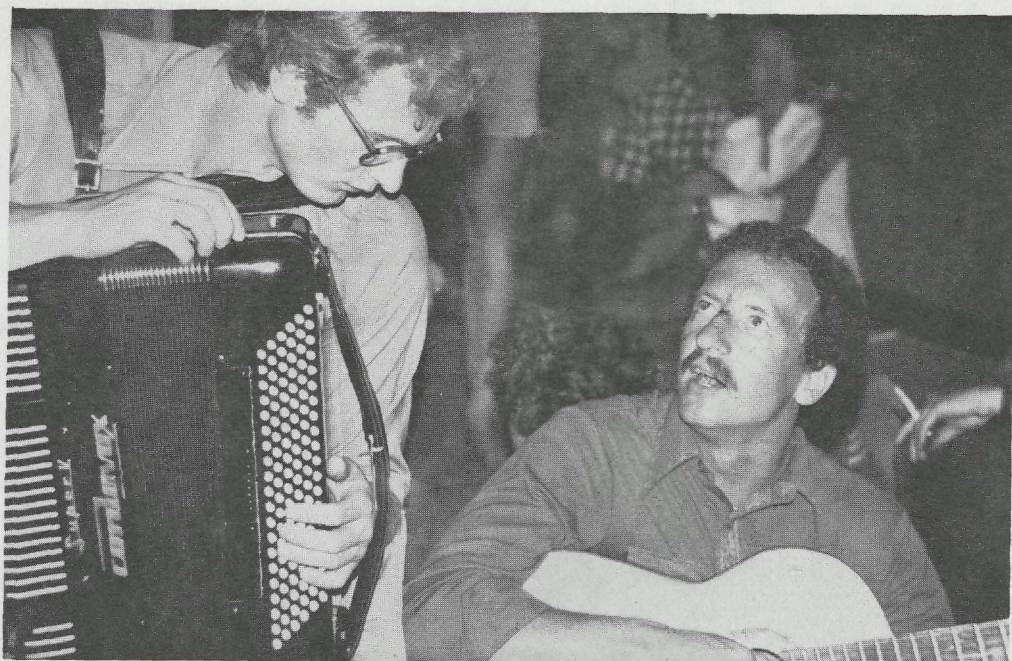
Jaak Rakfeldt ESTO-lt? Spordiball! Oli hulk tuttavaid, lõin tantsu ja ajasin head juttu ja... Ka laevasõit oli tore. Üldiselt ei läinud ma sinna „kultuuri nautima“ või nii, vaid lihtsalt inimestega rääkima. Ma olen oma praeguses asupaigas ainus eestlane, sellepärast oli palju väärt elamus äkki igal pool eesti keelt kuulda. Astun „Metanosse“ hamburgerit võtma – inimesed Rootsist ja igalt poolt, aga saad kõigiga kohe eesti keeles jutule! See oli minu meelest küll väga tore.

Poconosse tasus ka tulla. Mul on kaua aega juba nagu süütunne, et ma peaksin midagi tegema eesti asja heaks, aga ei ole osanud. Siin mul on nüüd kristalliseerunud mõned asjad, mida ma püüan hakata tegema. Ma ei rääkind peaaegu üldse mitte, aga mõte käis kogu aja ja nüüd on mul tunne, et saan midagi teha.

Jaak Maandi Parimad üritused olid minu meelest need, mis vajavad suurt rahvaarvu – seda oli seal ka koos. Näit. valguspidu, rahvapidu, laulupidu. Võibolla üldse see kõige positiivsem oli „inimeste suur kokkusaamine“. Halvemad? Päriskalpa polnud, aga mõned teatrietendused näiteks ei vastanud kvaliteedi poolest kokkutulnud rahva hulgale.

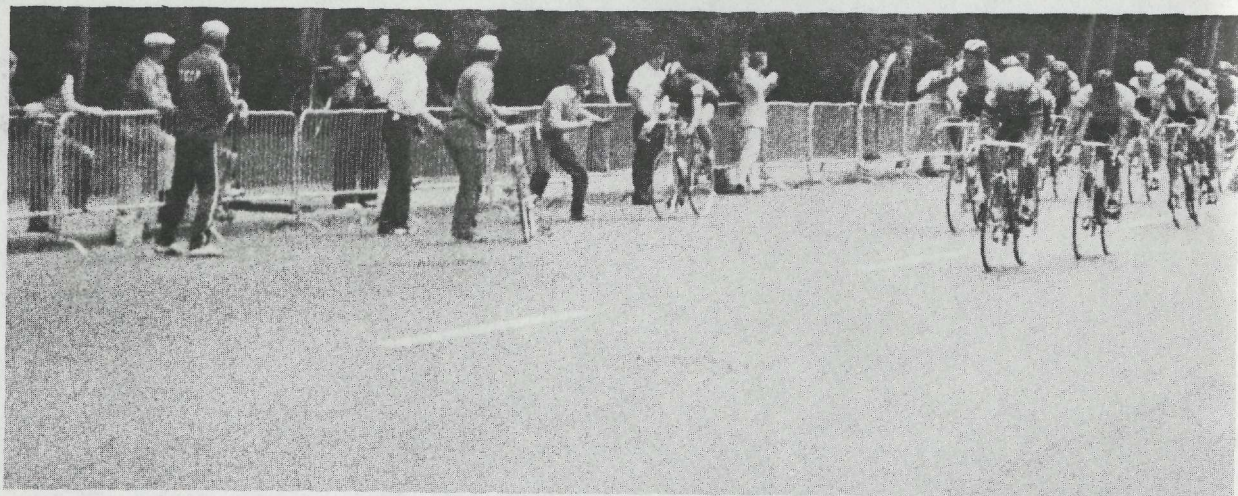
Pocono algas n.ö. ettevaatlikult, aga tuju on kogu aeg tõusnud ja lõppmulje on väga positiivne, olgugi et siin ei juhtunud õieti midagi sensatsioonilist. Ei tulnud palju *uusi* mõtteid, aga uusi seisukohti tuli kogu aeg, suurel hulgal, koondatud kolmele päevale.

(Järg lk. 12)

(Urmas Wompa fotod.)

*Pidu lõppes – pidu hakkab!
Pärast kojujõudmist „ametlikult“ peolt algas ESTO noorte
majutuspaigus tihti uus ja mitte vähem lõbus pidu.*

*Treener Kirsipuu (Aavo Pikkuusi koolitaja)
ootab Mont Royali võistlustes väljavahetatud
ja parandatud rattaga võistlejate möödumist.*

(Vello Salo fotod)

Olümpiamedaleile Eestist

Koostanud Vello Salo

7

	Indiv.			Meesk.			Kokku						
	K	H	P	K	H	P	i	m	k				
1912	Klein	x					2		2	Jüri Lossman	1920	H	Maraton
	Kuusik		x							Bruno Junk	1952	P	Käimine
1920	Lossman	x					3		3	Bruno Junk	1956	P	
	Neuland	x								Jüri Tarmak	1972	K	Kõrgushüpe
	Schmidt	x								Al-der Klumberg (Kolmpere)	1924	P	Kümnevõistle
1924	Klumberg		x				6		6	Rein Aun	1964	H	
	Pütsep	x								Ants Antson	1964	K	Kiiruisutamine
	Steinberg		x							S. Tširkova	1968	K	Vehklemine
	Neuland		x							G. Zažitski	1972	P	
	Kikas		x							Martin Kuusik	1912	P	Sõudmine
	Tammer		x							Raul Arnemann	1976	P	
1928	Väli	x					4	4	8	Hanno Selg	1960	H	Moodne viievõistle
	Kusnets		x							Aavo Pikkuus	1976	K	Jalgrattasõit
	Käpp	x								N. Vekšin	1928	P	Purjetamine
	Luhaäär		x							W. Wiren	1928	P	
	Vekšin				x					E. Vogdt	1928	P	
	Wiren				x					G. Faehlmann	1928	P	
	Vogdt				x					Aleksander Tšutšelov	1960	H	
	Faehlmann				x					Martin Klein	1912	H	Klassikaline maadlus
1936	Palusalu	x					7		7	Eduard Pütsep	1924	K	
	Palusalu	x								Roman Steinberg	1924	P	
	Neo		x							Voldemar Väli	1928	K	
	Neo		x							Albert Kusnets	1928	P	
	Väli		x							Kristjan Palusalu	1936	K	
	Stepulov		x							Agu Neo	1936	P	
	Luhaäär		x							Voldemar Väli	1936	P	
1952	Junk		x				2	3	5	Johannes Kotkas	1952	K	
	Kotkas	x								Osvald Käpp	1928	K	Vabamaadlus
	Kullam				x					Kristjan Palusalu	1936	K	
	Kruus				x					Agu Neo	1936	H	
	Lõssov				x					Edvin Vesterby*	1956	H	
1956	Vesterby*	x					2		2	Nikolai Stepulov	1936	H	Poks
	Junk		x							Alfred Neuland	1920	K	Tõstmine
1960	Tšutšelov	x					1	1	2	Alfred Schmidt	1920	H	
	Selg				x					Alfred Neuland	1924	H	
1964	Antson	x					2	1	3	Jaan Kikas	1924	P	
	Aun		x							Harald Tammer	1924	P	
	Lipso				x					Arnold Luhaäär	1928	H	
1968	Talts	x					1	4	5	Arnold Luhaäär	1936	P	
	Lipso				x					Jaan Talts	1968	H	
	Tomson				x					Jaan Talts	1972	K	
	Krikun				x					Heino Kruus	1952	H	Korvpall
	Tširkova				x					Ilmar Kullam	1952	H	
1972	Tarmak	x					2	1	3	Joann Lõssov	1952	H	
	Talts	x								Jaak Lipso	1964	H	
	Zažitski				x					Jaak Lipso	1968	P	
1976	Arnemann				x		2		2	Anatoli Krikun	1968	P	
	Pikkuus				x					Priit Tomson	1968	P	
							10	11	11				
							2	5	9				
							32	16	48				

*Vesterby võistles Rootsi värvides

Hellar
Grabbi *Olümpialinnakus, XXI olümpiaadi 1. augustil.*

Oodates Montréal'i olümpiamängude lõputseremoonia algust panen kiirelt kirja mõned kommentaarid Vello Salo poolt koostatud eesti medalimeeste tabelile.

Nii nagu tabelite andmestikust näeme, on eestlased osalenud olümpiamängudel ja medaleid võitnud juba 1912.a. saadik, kuigi kahjuks mitte alati omaette Eesti võistkonnana.

Montréal'is oli tore kaasa elada mitmete eestlaste jõupingutustele spordi kõrgeimal maailmatasemel. Võiks ütelda, et peagu sümbolse tähendusega on tõik, et esimese Montréal'is võidetud kuldmedali sai eestlane, jalgrattur Aavo Pikkuus, kes koos oma kolme venelasest meeskonnakaaslasega saavutas esikoha 100 km maanteeõidus. Siinjuures tuleb kiitust avaldada ka Pikkuusi treenerile R. Kirsipuule, kes samuti Montréal'is kohal oli.

Pronksmedalile tuli eestlane Raul Arnemann sõudmises, N. Liidu neljalise paadi meeskonnas.

5000 meetri jooksus esines edukalt noor, vaid 21-aastane Enn Sellik, kes eeljooksus saavutas olümpiarekordist parema aja (13:20.81). Finaaljooksus, mille võitis hõimuveeli Lasse Viren, jäi Sellik üheteistkümnendaks. Soome spordiekspertide hinnangul on Sellik üks kindlaid kandidaate kuldmedalile Moskva olümpiamängudel 1980, siis kui ta on saavutanud pikamaajooksjatele vajaliku vanuse ja kogemused. Ka siin tuleb toonitada Selliku treeneri M. Tõnissoni panust, kes selle tubli poisi maailma tippsportlaseks kasvatas ja samuti Montréal'is kohal oli.

N. Liidu võistkonna koosseisus esinesid olümpiamängudel veel kaugushüppe 8 meetri mees Tõnu Lepik ning sõudjad Tiit Helmja ja Gennadi Kinko. Kanada punase vahtralehe embleemi all võistles olümpial Ain Roost, kettaheitja, kes on ületanud 62 meetri piiri.

Eestlaste panus olümpiamängudel oli aga veelgi suurem. Avatseremoonial esinenud võimlejate kontingendi koosseisus oli 113 eesti tütarlast ning Kanada naisvõimlejate etteaste juhatajaks oli rahvusvaheliselt tuntud moodsa võimlemise juht ja pedagoog Evelyn Koop.

Olümpiamängude jooksul on esitatud küsimus, et kas eesti sportlasi oleks võinud Montréal'i mängudel rohkem olla siis kui Eesti oleks saanud esineda omaenda võistkonnaga. Vastus sellele küsimusele on kindel „jah“. Loetlen siin vaid mõningaid eesti sportlasi kodumaalt, kes oleks oma võimete poolest täielikult sobinud võistlema olümpia-konkurentsis.

Mainigem kõigepealt kolme maadlejat, kellel oleks šanssu olnud isegi heitluses medalite pärast. Need on Ants Nisu, Henn Põlluste ja V. Spiridonov.

Maaailma parimate kümnevõistlejate (decathlon) seas oleksid edukalt esinenud ja tosina parima hulka pääsenud kolm järgmistest rahvusvahelise tasemega sportlastest: Toomas Berendsen, Toomas Suurväli, Jaan Lember, Peeter Põld, Tõnu Kaukis, Boris Tolmatšev ja Pavel Ram-bak, kes on kõik võimelised saavutama üle 8000 punkti.

Kõrgushüppes oleks võinud olümpial esineda Vello Lumi, 400 m tõkkejooksus Rein Tõru, naiste kettaheites Helgi Parts. Tõstmises oleks võinud võistelda Karl Utsar ja Toivo Kurg. Purjetamises võinuks teist olümpiamedalit üritada põline tallinlane Tšutšelov, kellega oleks võinud kaasa tulla mitu teist eesti purjetajat.

Need eelpoolmainitud on vaid mõned kiirelt meeldetulnud nimed. Peale nende võiks veel mitmeid eestlasi olümpiamängudel olla. Nii näiteks võiks Eesti viievõistluses (pentathlon) välja panna meeskonna, kes suudaks üritada pääsu parimate hulka. Vehklemises saaks saata olümpia-konkurentsi väärilise meeskonna epees.

Aeg lõpeb. Olümpiamängude lõputseremoonia on algamas. Ka selle kujundamisel on meie Evelyn Koop muide juhtide kirjas. Olgu tänased kiiruga üles tähendatud laused tervituseks kõigile eesti sportlastele, ükskõik mis lipu all neil tuleb praegu esineda!

Tõde? Mitte kõik!

August Ots
Mehed sündmuste kurvidel
Stokholm 1976, kirj. Andromeda

Otsa süüdistusakt on kutsunud esile elavat poleemikat (vrd. EPL 12.6.76:4, 30.6.76:4, 10.7.76:7 ja Teataja 19.6.76:8) ning kujunenud kuuldavasti ka majanduslikuks eduks isekirjastajale. Teost on kiidetud tõe väljaitlemise, aga ka süüdistatud laimamise pärast. AK poole on pöördunud oma hinnangu avaldamiseks E.V. Saks. Kuna kirjutise ilmumine mujal näib tõepoolest küsitav, anname talle järgnevalt ruumi vaba vaidlusfoorumi korras.

Edgar V.
Saks

See E.V. majandusministeeriumi end. nõuniku mälestuste raamat on tervitatav nagu akende avamine Pagulas-Eesti kopitanud majas, et tuua värsket õhku ja tekitada tuuletõmmet. Raamat on ühtlasi tõenduseks autori mitme dekaadi pikkusest hoolsast faktide kogumisest ja dokumentide otsimise vaevast. Sisaldab tuhat nime.

E.V. saatkondade arhiivid ja reputatsiooniga riigimeeste kirjavahetus on juba aastakümneid olnud nuhkide poolt hinnatud jahimaaks, et toimetada kõrvale Eesti riigi õigusi ja eriti varasid tõendavaid ürikuid. Kui Londoni saatkonna nõunik Saarepera suri, lendas üks Stokholmi RF-i tegelane tihti "uurimistöole" sealsesse arhiivi. Mitte vähem käis seal meie New Yorgi konsul, kel polnud selleks volitust ega õigust, välja arvatud et ta oli tolle, juba 1942.a. likvideeritud saatkonna ametnikele-pensionäridele palgamaksjaks riigi raha arvel. Aga Londoni saatkonna arhiivis peavad leiduma dokumendid ja telegrammid, mis olid aluseks E.V. kullavarude ülekandmisele USA-sse. Nonde telegrammide mitte-annulleerimise eest maksis Eesti Panga asedirektor Ludvig Parkas oma eluga NKVD piinakambreis. Kas need dokumendid on alles?

Ots on armutult paljastanud K.Pätsu ainuvalitsuslikku stiili, isiklikku apaatset hoiakut ja põhjendamatu pimedat usku venelastesse, kes austanud 20.a. Tartu rahulepingut ja selletõttu pidid pidama ka baaside-lepingut (lk. 154, 144-159). Selle kõrval aga saab arusaamatul põhjusel kabjahoop Vabariigi Valitsuse üks andekamaid mehi, välisminister K.Selter, hoolimata sellest, et alistumisperioodil oli ainuotsustajaks Päts, kuna Selter (nagu kol. Maasingki), oli üks neid selgepäiseid mehi, kes teadis, et bolshevike poolt tapetuna ta pole Eestile enam mingi väärtus, küll aga võib maa ja rahva eest pagulasena võidelda. Kahjuks ei realiseerinud Päts-Laidoner Otsa j.t. poolt kavandatud era-ettevõtet Rootsis, mille rajamise (ja riigi poolt finantseerimise) tagamõte oli maa okupeerimise korral kanda võitlust Eesti eest välis-maailmas. Samuti ei andnud president volitusi ei Selterile ega teistele end. V.V. liikmeile välismaal, veel vähem raha.

Mitte Päts, vaid Jüri Uluots oli see, kes rajas põhiseadusele toetava Eesti riikliku kontinuiteedi edasikestvuse paguluses. Otsa teos manab silma ette reljeefse pildi sellest, kuidas 1940 mängiti venelaste kätte Eesti riigilae "nii meeste kui rottide" seas

Kahjuks autor pole vaba 700-aastase "orjapõlve" kompleksist, kohati on märgata ka "päheandmise vaimustust": kõik saavad, ka üliõpilasorganisatsioonid ja kirik (107-114, 235-248). Jääb ainult loota, et viimane on siiski armuline ja autori korra matab. Ei saa unustada, et nii kirik kui üliõpilasorgid olid enne Eesti riiki (viimased Vabadussõja alustugedeks), elasid üle riigi ja on praegugi ainsad eesti päritoluga elujõulised rühmitused.

Jääb ka arusaamatuks, kuidas juristist autor võib soovitada (343) riigi rahade ja pärijateta päranduste üleandmist nn. pagulas-keskorgidele, kui N.Y. Eesti Maja korrupsioon ja Stokholmi Eesti Komitee manipulatsioonid on üldtuntud. Pealegi on riigiõiguse abc, et mingid pagulasorgid või -grupid ei saa täita riigi funktsioone. Riiklikul-rahvusvahelisel tasemel ei võta keegi pagulasorganisatsioone tõsiselt. Neid vaid kasutatakse ära nende asukohamaade propagandalisteks huvideks.

Otsa teose üks raskuspunkte on E.V. välisesinduste (London, New York, São Paulo) ebaseaduslike tehingute paljastamine (339-365). On ka esitatud otseseid süüdistusi neile usaldatud rahade ja varade kõrvaldamises. Need on väga rasked süüdistused.

Otsa sümboolsele nn. inglisesõbraliku hoiaku osas võib vastata lühidalt, et anglomaania on tegelikult unerohuks agoonias rahvale valuta surma tarvis. Aastal 1942 vastas Kanada välisministeerium USA saadikule: "...mitte keegi (Londonis ja Ottawas) ei tunne muret Soome pärast, ja Eesti, Läti ning Leedu olid odav hind N.Liidu veenmiseks Briti poolehoidu tõsiduses..." (J.Eayrs, 1966).

Ots kipub asjata (ja enamasti ebaõnnestunult) oma retsepte andma. Ta oleks pidanud jääma rangelt erapooletuks faktide ja väärnähetate konstateerijaks-dokumenteerijaks, nagu seda suutis olla W.Tomingas teoses *Vaikiv ajastu Eestis*. Et Tallinna *Kodumaa* Otsa tööd oma propaganda huvides kasutab, on paratamatu. Mädavillide lõhkilõikamisel kipuvad porikärbsed alati kallale. Otsa teost on juba siinpoolgi nimetatud "skandaalikroonikaks", ja rahvapäraselt ühel referaatkoosolekul: "Raamat on väga sitt, aga sisu on hea!"

Nagu Tominga teos, jääb see raamat — osa Vaba Eesti Propagandaliitust matkiva ajakirjanduse kiuste — kauaks ajaks Eesti avalikkuse tähelepanu keskuseks, sest "õigus ei sure kõikide kurjade kiustegi..." (prof. Uluotsa moto).

Jaak Kuuse ESTO-1 oli kaks kategooriat inimesi: nautijad ja orjad. Mina olin ori: kolm esinemist New Yorgi teatriga ja... Valguspidu kukku oivaliselt välja, ka vihm läheb Eesti ajalukku. Linn ise ja transport ei vaimustanud, hotellid ei andnud mingeid soodustusi, teenimine söögikohtades oli üldiselt nõrk – linn ei olnud kohanenud... Aga ESTO-sid tuleks korraldada edaspidigi, et näidata meile endile, kes ja mis eestlus on, kuidas me elame

Seminar jättis mulle sügava mulje. See läheb võibolla ka omast kohast Eesti ajalukku. Pocono võibolla isegi muutis mu mõtlemist – tõsisemaks. Algas aeglaselt (ESTO-väsimusega!), aga viimasel päeval tuju tõusis haripunkti ja oli tunda, et meie vahel valitseb suur üksmeel. Ja et võibolla kõigi suhtumine eestlusse oli muutunud positiivsemaks.

Walter Rand Mul kriitikat ei ole; oli hea meel, et laulupeol tuli üks endine Kanada minister meile seletama, mis meile ammu selge oli: et rahvusgruppide oma kultuur on normaalne nähtus; et Kanada on esimesi maid seda tunnistama; et see Kanada kultuuri rikastab. Meie 40-a. pingutus on seega vilja kandnud. Ka USA-s arenevad asjad praegu.

Poconost on muljed ülimalt head. Nagu alati asjus, mis on seoses mü-ga. Pani mõtted ja ka südamed liikuma.

Toomas Voogand Meelde jäävad kõigepealt tuttavad, keda mitme aasta tagant jälle kohtasin. Ka kultuuriüritused olid väga huvitavad: nägi nagu kontsentreeritult, mida eri maadel tehakse. Aga isiklikud kontaktid näivad mulle kõige tähtsamad. Üritustest: „Ilo-õhtu“ – võibolla sellepärast, et olen „Kassari“ pillimehena asjadega kursis. Informatsioon oli natuke nigel, selget vastust raske saada. Sümfonia-kontserdil jäi käimata, sest... ei leidnud kohta kätte! Üldse olid üritused kole laiali. Rongkäigu lõpp sadamas oli segi nagu pudru ja kapsad, ei saanud aru, kes rääkis poodiumil ja millest: tehniliselt viletsasti tehtud.

Seminari annab veel seedida. Minul oli temast kasu, sest see arutamine teeb kuidagi tugevaks minu mõtted ja seisukohad eesti asjas. Ainult kardan, et nende mõne päeva vaimustus jääb koju jõudes jälle soiku...

Tiia
Raudma

Leian, et Baltimore oli parem kui Toronto: vähem inimesi ja parem kontakt. Torontos oli muidugi tore palju rahvast näha, aga pidudel jne ei leidnud kedagi kätte. Väga meeldis sümfoonia-kontsert: niisugust Torontos ei olnud, pealegi oli huvitav muusika. Vanematele on Eesti Päevad juhuseks sõpru kohata, noorematele – uusi tutvusi teha ja üleilmset eestlust tundma õppida. Noorte keskel rääkisime kõik aeg eesti keelt – Torontos ei olnud see nii lihtne. Meie kambas oli noori Saksast, Rootsist ja Austraaliast, eesti keel oligi siis kõige sobivam. Ma vist ei rääkinud kogu nädal inglise keelt! Kaevata ei leia midagi, väikesed vead olid, aga kui järgmine kord niigi läheks, oleks priima.

Poconost on mul väga head muljed. Väga palju huvitavaid, väärt ideid, mida võib tõesti rakendada. Muidu ikka kuuled sõnu, nagu "Elagu Eesti!" jne. Aga siin on julgetud öelda asju, mida mujal pole julgetud või mida ma isegi polnud läbi mõelnud, olgugi et oli tegemist väga praktiliste küsimustega. Siin sai kõike põhjalikult.

Mati
Maandi

ESTO oli minu meelest väga suur ja vägev – „suur asi” – aga ta oli tühi. Pocono selle vastu oli väike, aga ta andis täidet sellele suurele tühjusele, mille ESTO mulle „andis”. See tähendab: ESTO oli üks suur jalgpall ilma õhuta, Pocono andis mulle õhku selle jalgpalli täitmiseks. Seminar oli mulle mingi hingeline puhastus, mis – kui võib niisugust sõnakõlksu tarvitada – julgustab edaspidiseks tegevuseks.

88% ateiste?

Kristjan
Krihwel

Baltimore Päevadel kurdeti ateismi pealesurumise üle kodumaal. Ja jagati tasuta lehti. Märkasin, et surmakuulutuste enamik nendes on ilma ristimärgita ja tegin väikese statistika. *Vaba Eesti Sõna*, *Vaba Eestlase* ja *Meie Elu* veergudel leidub ajavahemikus 1. – 9. juulini kokku 111 surmakuulutust. Nendest on ristimärgiga varustatud ainult 13 ehk ümmarguselt 12%. Nii et surmakuulutuste põhjal oleks välis-eestlaste hulgas oma 88% ateiste! Või kuidas seda nähtust muidu seletada?

Päevade ajal ilmusid just ka ühe kirikuõpetaja, August Kivisiku surmakuulutused. Kokku 36 kuulutust, neist ristimärgiga 13 – s.t. tervelt 23 ilma ristimärgita. Ja meil on kindlasti vabadus ristimärki tarvitada!

Asta, Käbi ja Aino Lokk Pärast Baltimore valguspidu on öeldud ja ka ajalehtedes kirjutatud kiidusõnu rahvatantsijatele, kes vihmavalangule vaatamata tantsisid kava lõpuni. See ongi kiitust väärt: oleks kahtlemata mugavam olnud kusagile varju pugeada selle asemel et lasta ennast läbi leotada.

Aga kas me saame sellesse teosse midagi „sisse lugeda“? Mõnede arvates tuleb selles näha eestlase tahtejõudu ja jonnakust. On isegi öeldud, et selle teoga tõotasid eesti noored eestlasteks jääda ja edasi kanda võitlust Eesti vabaduse eest.

Montréalil olümpaadil oli jalgpalliväljak veeloike täis ja vihma sadas muudkui juurde. Aga Poola ja Ida-Saksa meeskonnad ei jätnud sellepärast oma mängu pidamata.

Kas ei ole siin tegemist paralleelsete nähetega? Inimesed on pikka aega harjutanud üheks momendiks ja oleks tõesti kahju kõik see aeg ja vaev maha visata. Vihmasadu ei ole niisugune takistus millest üle ei saada. Mõlematele, rahvatantsijatele ja jalgpalluritele oli endastmõistetav, et nad viivad esinemise lõpule. Tähendab et „tahtejõud ja jonnakus“ ei ole niisugusel puhul ainult eestlastele omane, vaid võib sama hästi ette tulla ka teiste rahvaste juures.

See kes arvab, et rahvatantsijate teos peitus midagi sümboolset, teeb endale illusioone. Et noored tantsivad, ei tähenda teps veel, et nad tegutseksid või oleksid valmis tegutsema ka mõnel muul pinnal eesti ühiskonnas. Oleks tore küll uskuda, et eestlaste järelkasv ja tulevik on garanteeritud vihma käes tantsimisega, kuid see illusioon võib tekitada petlikku rahulolu-tunnet. Et vältida eestluse väljasuremist paguluses on vaja et noored tegutseksid palju laiemal pinnal kui ainult rahvatantsuga.

Ei maksa rahvatantsijate edasitantsimisest midagi sümboolset otsida ja sellega rahul olla, kui see sümboolika on pealtvaataja välja mõeldud. Sümboolsed teod — kui neid on — võivad küll vaimule ergutavad olla, aga ilma positiivsete tegudeta ei edene ükski töö.

Nii et au ja kiitus rahvatantsijaile selle eest, et nad ei olnud mugavad sellid, vaid viisid oma töö lõpule!

Teie Joe, Black, White, Dirty!

MA TEAN KÜLL, ET TEIE OLETE SEE TÜÜP, kes Metsaõlikooli lugud lehes kirjutab. Need inimesed kes on busy ja on elus edasi jõudnud vähe kirjutavad. Eesti paberis kirjutamine on rohkem lollide ajaviide – nagu öeldakse. See on ökskõik, laske edasi.

AGA ÖKS ASI LÖPPETAGE KOHE ÄRA: see on ausade eesti inemiste peale aukumine. Veel ullem, see on real discrimination. Ega kord kui teie öks metsaõlikooli lugu teete, siis on seal sees niisugused expressions: noor aritlaskond, rafuslike uvidega aritlaskond, eestimeelnes noored aritlased etc. etc. Ega loll saab aru, mis teie nendega expressions ötelda tahate.

TEIE TAHATE ÖTELDA, et muud inemised ei olegi aritlased ega rafuslikud aritlased ega eestimeelsed aritlased kui see Metsaõlikooli gang only. Sellega teie tahate sundida et noored tuleksid Metsaõlikooli, et siis nad on rohkem aritlased.

SEE ON JUST, MIS MINA PROTESTEERIN. Teie olete vale algusest peale. Mina võin teile jutustada tuhat lugusid kus teie olete vale. Mina seda ei tee – teie ei ole kirjutamise vaeva väärt.

MINA OLEN KA ÖKS EESTI ARITLANE. Ma olen kõik eesti asjad algusest peale läbi teinud ja teen ka praegu edasi kõrgema leveli peal. Ma käisin eesti lasteaias, täienduskoolis ja täienduskeskkoolis, ma olin Estonian Cub ja Scout (muidugi mitte Jõe juures) ja rafatantsija. Nüüd olen ma õlikoolist läbi, mul on ka master degree ja ma olen üks liige academiline eesti intimeorganization.

KAS ÖLIKOOI EI TEE INIMEST ARITLANE? Kas kõik need eesti asjad ei tee inimest rafuslik ja eestimeelnes? Muidugi need teeb ja seal ei ole enam tarvis mingisugu Metsaõlikool.

AGA METSAÕLIKOOI HOOPIS ÖKS TEINE LUGU TEEB. Metsaõlikool ötleb et Eestis Vene all on ka aritlased, et seal on kultuur ja poetry ja art. Seda ta ötleb ja kisub maha see pagulaskultuur, mis on ainus õige Eesti kultuur.

SEDA TEAB JO EGA LAPS, et praegu Eestis ei ole mingi aritlased. Seal on kommunistid. Seal ei ole Eesti lipp, seal ei ole Eesti hümn, seal ei ole Eesti kultuur. Kui need inimesed seal ei ole kommunistid, miks nad siis ei pane üles Eesti lipp, ei laula Eesti hümn ja ei tee Eesti kultuur?

KAS NÄETE NÜÜD DIRTY JOE. Real aritlased näevad kogu selle asja läbi ja näitavad teie peale näppuga. I hate you.

Kalju C. Paljula

Vabade Eestlaste Põllumajandusliidu XV aastaraamat (vt. lk. 24) sisaldab hulga hästidokumenteeritud artikleid mitmelt alalt. Toome järgnevalt lõpuosa ülevaatest Uue viisaastaku künnisel.

Elmar Järvesoo Lõpuks võib täheldada, et Eesti (ja ka Läti) põllumajandus on olnud viimase 10-15 aasta kestel teatud määral eelistatud asendis. Sinna on tehtud kapitaalmahutusi ning jaotatud tootmisvahendeid (nagu masinad ja väetised) suuremal määral kui N.Liidu teistes osades, välja arvatud ehk piiratud alad Moskva, Leningradi ja teiste suurlinnade ümbruses, mille kohta puuduvad täpsamad andmed. Selle tõttu on Eesti põllumajandus varustatud tootmise põhivahendite ja mehaanilise energiaga märksa paremini N.Liidu keskmisest, mille otseseks tagajärjeks on tootmise intensiivsuse kasv ja tööviljakuse tõus. Mil määral on Eesti nende näitajate poolest ees N.Liidust, näitab järgmine tabel:

Kolhooside põhivahendid ja kogutulu ühe kolhoosipere kohta 1965-74

	1965	1970	1971	1972	1973	1974
Jagamatud fondid: Eesti, rbl.	5780	9480	10510	11700	13800	15060
N.Liit "	2750	4180	4540	4940	5720	
Kolhoosi kogutulu: Eesti "	1600	2730	2870	2920	2740	3190
N.Liit "	1160	1590	1610	1580	1760	

Nagu sellest näha, on Eesti kolhoosides tootmise põhivahendeid ühe kolhoosipere kohta (mis annab ümmarguselt ühe täisajalise töötaja) enam kui kaks korda rohkem kui N.Liidus keskmiselt. Kolhoosi kogutulu kolhoosipere kohta on aga ligemale kaks korda kõrgem kui N.Liidus. Selle tagajärjeks on, et kolhoosnike töötasud Eestis on ühed kõrgeimad N.Liidus, viimastel aastatel umbes 30% üle N.Liidu keskmise.

Kui Eesti põllumajanduses uuel viisaastakul plaanis määratud kasvutempo peaks saavutatama, milles küll suuri kahtlusi, suurenevad vahed Eesti ja N.Liidu keskmiste vahel veelgi enam.

Endel Loo Paastukuu kuuendal oli filmifestivali raames Torontos järjekordselt linal Tallinnfilmi produktsioonist Oskar Lutsu *Kevade*.

Arvo Kruusemendi esimene lavastajatöö kannab laiguti ülimagususe maiku, on massile meeldivalt soe-sentimentaalne ja eesti filmipildis kahtlemata kassatükk. Filmi õigustab siiras noorte mängulust. Vana-noorte koostööline ilming seevastu kannatab — oli ilmselt palju lihtsam noortest kui elukutselistest ausat indu ekraanile meelitada. Käsikiri (Kaljo Kiisk, Voldemar Panso) jätab Lutsu rahvapärasuse alles, kunstnik (Linda Vernik) ja lavastaja lisavad kohati liigset lihvi. Tootsist saab nõnda palju vaguram vigurimees, isegi Libble elufilosoofia kodukootus kaotab mulla hõngu. Mälestuslikule lüürikale antakse sügavsüst. Väliseestluses võtab selle viimase täismõõdu vastu vanem generatsioon, kuna noorele jääb sajandialgne Lutsu filmiversioon kahjuks võõraks. Teadagi on Lutsu siinpool lompivihe loetud.

Ausa komöödia loovat naeru leiame filmikunstis aruharva. *Kevade* tugevaks küljeks kujuneb aga just see — eriti Kiire vastuvaidlematult ehtsas komöödia põhiaines, kus unisus-hädisus-kidakeelsus on lustakas kontrastis kasvõi näiteks väledalt vehkivate jäseme-vibalikkudega. Ei oska loota paremat kui Margus Lepa Kiir. Sama *Kevadet* läbib südamlilik naerutuju köidab tahes-tahtmatult kõiki vaatajaid. Kiirhaardes: siiralt usutav Arno (Arno Liiver), parajalt armas ja tujukas Teele (Riina Hein), liiga „pai“ vembumees Toots (Aare Laanemets), täispanusega Kiir, mõnusalt pesuehtne Tõnisson (Ain Lutsepp), imelik Imelik (Rein Aedma), südamlikult lustakas Libble (Kaljo Kiisk), farsilik köster (Endel Ani) ja üliideaalne Laur (Leonhard Merzin).

Harri Rehe kaameratöös kõneleb vilunud silm, ometi kibeleb operaator sekka kasutama otse igandlikke nippe (näiteks puulatvade tiirvõtted).

Veljo Tormise põhimeloodia (motiiv *Kui ma olin väiksekene...*) töötlus on oma värskuses paeluvalt meelde jääv.

Kevadest on vahepeal *Suvi* saanud. Kruusement ja samad noored, sama innuga filmi jälgivad täis-saalid. Lutsu *Suve* ja *Tootsi pulma* on käsikirja viinud Paul-Erik Rummo. Ja arvustusi lugenul on tõesti põhjust pikisilmi oodata uut ja naeruhuogsamatki filmiteostust.

Käbi
Lokk

Ajalehtedes ilmus joonistus korterimajast, mida kavatsetakse ehitada Floridas ja mille nimeks on Tallinn. Muidu päris tavaline korterimaja, kümme korrust, rõdudega — nagu neid võib ka Torontos näha. Aga alumisel korrusel ja katusel torkab silma kummalist: paistab, et Pikka Hermanni lipuga ei panda mitte ainult kamina peale, vaid ka korterimaja katusele (suuremas formaadis muidugi); all on mingid võlvid.

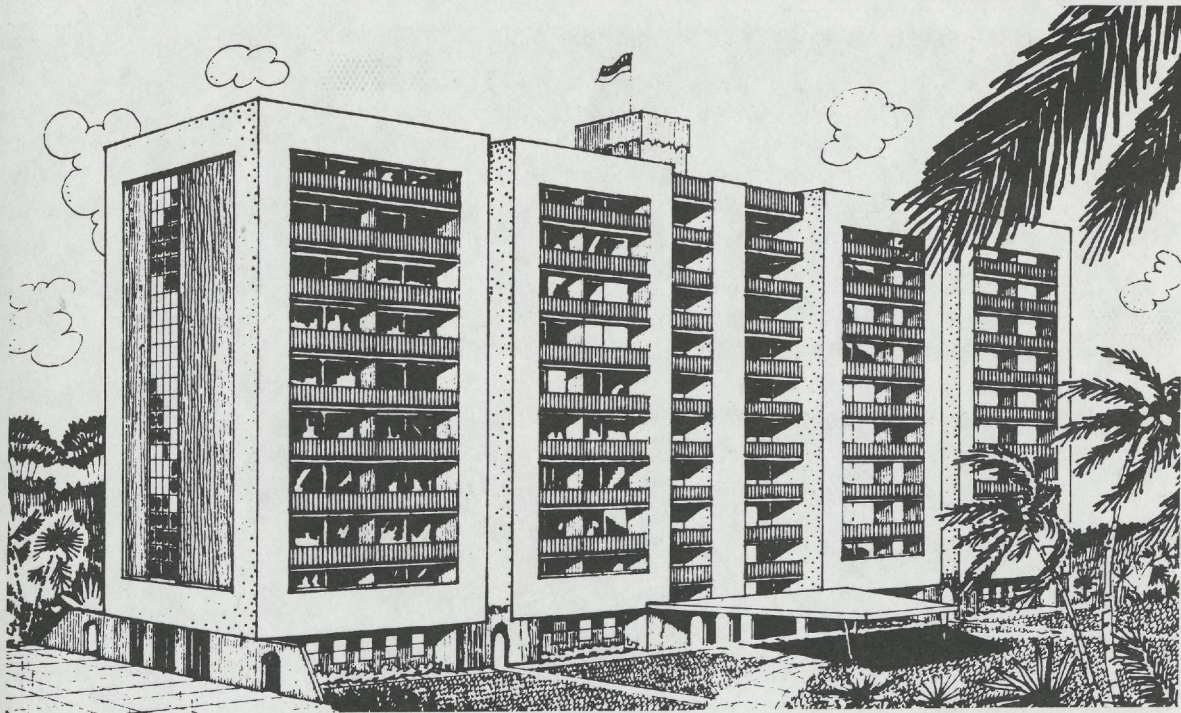
Asi läheb aga hulluks, kui vaadata eribroshüüri sellest ehitusest. Seal on ära toodud pilt, mis kujutab basseini äärde kavandatud hooned. Üks neist tahab vist olla Rannavärv (kui tabav!), olgugi et jälle palju väiksemalt kui originaal, teise hoone külge on lülitatud midagi, mis meenutab päris-Tallinna raekoja kaarkäiku.

XIX sajandil oli nii, et inimene võis minna arhitekti juurde ja öelda, et ta soovib maja näiteks kreeka stiilis. Siis lõi arhitekt vastava mustriiraamatu lahti, valis sealt kreeka arhitektuuri elemente ja dekoreeris nendega oma kunde maja. Mõni tegi isegi nii, et valis natuke ühte ja natuke teist, laenas veidi gooti ja pisut rooma stiilist.

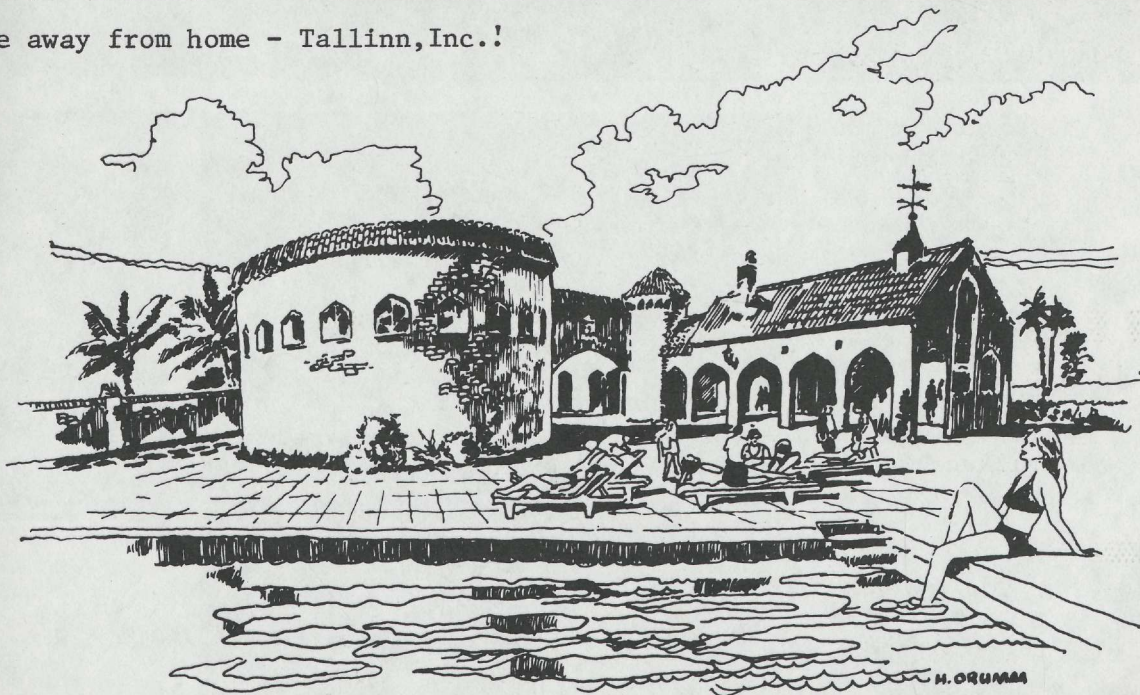
Ei ole Tallinna mustriiraamatust kuulnud, aga paistab, et sellist on käidud sirvimas — ja et sealt on valitud Pikk Hermann, Rannavärava Paks Margareeta ja raekoda.

Need Tallinna ehitused pidid ehitamise ajal täitma teatud nõudeid. Kaitse-ehitused pidid olema vallutamatud, niisiis massiivsete kivi-müüridega. Ei ole oodata, et Florida Tallinna hakataks suurtükkidega pommitama. Nii et ehitustest, mis olid otstarbekohased, tehakse kahvatud reproduktsioonid, mis ei vasta originaalidele ei kasutusviisi, suuruse ega ehitusmaterjaligi poolest. See on sama hea kui ajaloole ja arhitektuurile näkku sülitamine.

Mitte-eestlastele, kes Tallinna ei tunne, ei suudaks niisugune suveniiri-solk ialgi anda mõtet, et meie pealinn on võluv, külastamist vääriv linn. Eriti valusad oleksid need ehitused aga eestlase silmadele, kes tunneb Tallinna isiklikult või ka ainult heade piltide kaudu. Oma mälestus Tallinnast on võrratult eredam ja ilusam kui see pilkepilt, mida ähvardatakse Floridasse püstitada.

Home away from home - Tallinn, Inc.!

AMUR H. OYUNMA

(Tiiu Telmeti fotod.)

AABS '76 1968.a. asutatud Baltialase Uurimistöö Edendamise Ühing (Association for Advancement of Baltic Studies) pidas 20.-23. maini New Yorgi Columbia ülikooli juures oma V konverentsi. Saabunud oli 275 osavõtjat, peale USA ja Kanada ka Rootsist, Austriast, Saksast, Prantsusmaalt ja Austraaliast. AABS-i president Ilse Lehiste ise loomustas konverentsi kui hästiõnnestunud, lisades, et konverentside tase on pidevalt tõusnud.

Laudkonnavestluses *Balti teaduste tulevik* sooviti teadusliku Balti Instituudi loomist mõne ülikooli juurde, intensiivsemat tegelemist keelte õpetamisega ja uute liikmete värbamist üliõpilaste hulgast. AABS otsustas kirjastada Elmar Järvesoo ja Tõnu Parmingu toimetatud koguteose *The Estonian SSR: A Study in Depth of a Soviet Republic*, mis pakub teaduslikul tasemel seisvat informatsiooni nõukogude perioodi üle Eestis.

Konverentsil peetud ümmarguselt 80 teaduslikust ettekandest noteerime siinkohal ainult otseselt Eestit puudutavad: *Balti rahvad ja nende naabrid* (Edward Allworth); *Balti rahvaste suveräänsus* (Boris Meissner); *Kalevipoja uus nägu* (Ilse Lehiste); *Saaremaa vallutamise ebaõnnestumine rootslaste poolt 1611 ja 1612* (Ilmar Arens); *Tsaarivene ametnikud Eestis 1914* (Olavi Arens); *Koostöö ajaloo muusaga: J. Kross ja ühe üleelamise biograafia* (Peeter Auksi); *Uku Masing, eesti luuletaja ida ja lääne vahel* (Ivar Ivask); *Eesti lühijutt* (R. Beerman); *Põllumajanduses rakendatud rahvastiku suhteline ja tõeline sissetulek N.Eestis* (Elmar Järvesoo); *Veebruarirevolutsiooni mõjud eesti rahvuslikule liikumisele: otsustav kuu 27.2.-30.3.1917* (Aimi Kibena-Zechanovitch); *Strukturaalseid tõlgitsusi eesti rahvalauludest* (Juhan Kurrik); *Eesti ilukirjandus New Yorgi linnaraamatukogus* (Viktor Kõressaar); *Ly Seppeli keele luule* (I. Lehiste); *125.a. kõrgemat haridust loomaarstiteaduses Tartus* (Ants Pallo); *Eesti Statistika Kuukiri: üks kahe silmavahele jäänud andmeteallikas* (Marju Parming); *Eestimaa Kommunistlik Partei Vabariigi ajal 1918-1940* (Tõnu Parming); *Balti piirkonna rahvused idarootsi terminoloogias meie sajandi alguses* (Fanny Sivers); *Estofiil dr. Georg Julius von Schultz-Bertram 1808-1875* (Arved von Taube); *Nõuk. vähemurahvuste rahvusvaheline juriidiline seisund tänapäeval* (Henn-Jüri Uibopuu); *Näitekirjanik dramaturgina: Ὀψις* (Aristotelese mõttes) *N.Eesti teatris* (Mardi Valgemäe).

Toronto
Ülikool

TÜ juures tegutsev *School of Continuing Studies* on oma tänavusse õppekavva võtnud esmakordselt ka eesti keele. See on sündinud AABS-i, nimeliselt TÜ õppejõudude Galina Krubergi ja Olev Trässi ettepanekul. Sama asutuse juures on juba kaks aastat toimunud läti keele õpetamine, kuna leedukeelset õpetust ei anta. AABS-i püüdlused baltiaineliste loengute saamiseks TÜ juurde jätkuvad. Varem on Kanadas eesti keelt õpetatud Montreali prantsuse ülikooli juures (1955-65, dr. Alfred Kurlentsi poolt).

Ametlikus loenguloetelus kannab kursus pealkirja *SCS 4032, Estonian (Advanced)*. Sisu kirjeldatakse järgnevalt: Kursus on mõeldud kõigile, kes valdavad juba eesti keelt ja soovivad täiendada oma teadmisi nii kõne- kui kirjakeele alal. Õppekava hõlmab valitud kirjanduslike tekstide lugemist, sõnavara ja grammatika analüüsi (morfoloogia ja süntaks), stiilivaatlusi, mitmesuguseid kirjalikke ja suulisi harjutusi, mis taotleavad sõnavara laiendamist ning isikliku keelepruugi väljendusrikkamaks kujundamist. Kogu kursus toimub eesti keeles.

Instruktoriks on Vello Salo, õppeaja pikkuseks 20 x 2 tundi (teisipäeviti kl. 19.30-21.30, 5.okt.-7.dets. ja 4.jaan.-8.märtsini), osavõtumaks 105 dollarit. Kursusest võib osa võtta maksimaalselt 17 isikut. Loeng ei anna nn. credit-punkte.

Pocono
seminar

Selle nime all toimus 11.-15. juulini Metsaülikooli poolt korraldatud kokkutulek eestluse põhiprobleemide arutamiseks. Kohtumiskohaks oli üks Pocono (Pennsylvania suvituspiirkondi) hotelle, kuhu kogunes 46 osavõtjat (Kanada 18, USA 15, Rootsi 10, Austraalia 2, L.-Saksa 1). Kolm tegelikku tööpäeva olid pühendatud ühiskondlike, kultuuriliste ja poliitiliste aspektide sõelumisele.

Uute põlvkondade rakendumine eesti ühiskonna ja rahvuslike huvide teenimisele väljendub uutes vormides. Tuntuim vanadest on mõne eakama tegelase kõne, kus märgitakse rakendumise tarvidust ja antakse enamasti ka nõu selle teostamiseks. Uue põlvkonna omaalgatuslik rakendumisküsimuste arutamine on täiesti ebatavaline. See erineb vanema põlve lähtekohast, kuna ei olda huvitatud soovitustest.

Otsitakse lahendust mitmele küsimusele: millised organiseeritud eesti tegevusalad vajaksid jätkamist tulevikus; kus ja kuidas tuleks rakenduda, et sellest oleks maksimaalselt kasu Eesti asjale ja et see kohustuste kõrval pakuks rakendujale ka isiklikku rahuldust.

(Järgneb)

Metsaülikooli üheksa tegevusaasta kestel kasvanud soov oma maa ja rahva teenimiseks ning tarvidus sellest tulenevate küsimuste arutlemiseks mõttekaaslastega oli Pocono seminari korraldamise põhjuseks. Osavõtjate arv ei näita asjahuviliste määra, sest seminari vorm ja saadaolevad ruumid panid oma piirid. Tõenäoliselt toimub taolisi seminare ka tulevikus. Tarvidus nende järele tohiks suureneda paralleelselt vanema põlvkonna erruminekuga.

Sissejuhatav õhtu algas Vello Sootsi avasõna ja tervitusega. Saabumast takistatud Imre Lippingu humoristliku ettekande kultuurilistest ja poliitilistest võitlustest Eestimaa ajaloo esitas Heino Susi.

Esimene tööpäev algas Vello Sermati protseduuriliste näpunäidete-ga, mida järgiti kolme päeva jooksul: hommikul teema juhendaja ettekanne, siis kommenteerijate sõnavõttud ja „ajuraju“ (ingl. *brain storm*) konkreetsete arutlusteemade leidmiseks, pealelõunal arutlusrühmade töö ja õhtul tulemuste esitamine ühiskoosolekule veelkordseks sõelumiseks. Sisuliselt oli esimene päev pühendatud ühiskondlikele ja organisatsioonilistele aspektidele. Juhendas Vello Soots, kommenteerisid Olev Träss (Kanada), Tõnu Parming (USA) ning Jaak Kiviloog (Rootsi). Peaettekannet liigitas praegused väliseestlaste 600 organisatsiooni gruppidesse nende arengu, ülesannete ja tuleviku-ülesannete vaatlemiseks.

Teisel tööpäeval juhendas Ameerika Hääle eestikeelsete saadete toimetaja Ilmar Mikiver eesti kultuurielu aspektide vaatlemist, kommentaatoriteks olid Walter Rand (USA) ja Vello Sermat.

Kolmandal tööpäeval vaadeldi tulevikuprobleeme poliitilisest aspektist Heino Ainso (USA) juhendusel. Kommenteerisid Jaak Maandi (Rootsi), Tõnu Parming ja Walter Rand. Seminari üldkokkuvõtte tegemisel sama päeva õhtul peeti soovitavaks juhendajate poolt esitatud ettekannete publitseerimist, kuna nendes leiduvad informatsioon ja mõtted võiksid olla huvitavad ja olla abiks kogu eesti avalikkusele.

„Au
kellele
au...“

Vaba Eestlane (5.8.76:1) kirjutab, et Montréali staadionil olid leidlikeks demonstrantideks Metsaülikooli ringkonna inimesed. Tegelikult lehvitas Sellikule lippu üks 16-aastane Toronto spordi-poiss, kes pole veel kunagi mü-s käinud. Võibolla tulevikus?

E. Järvesoo (toimetaja - editor), Vabade Eestlaste Põllumajandusliit, XV aastaraamat (Yearbook, Free Estonian Farmers' Federation). Amherst, Massachusetts 1976:112. 21,7 x 28 cm. \$ 4.-

Välis-eesti perioodika 1944-1975 - Bibliography of Estonian Periodicals Abroad 1944-1975. Koost. *Hugo Salasoo* ja *Vello Salo*. (Maarjamaa taskuraamat 9) Rooma 1976:112. 12 x 17 cm. \$ 2.50

Aarand Roos, Jumalaga, Kars ja Erzurum. Teine (muutmata) trükk. Inglis- ja türgikeelne sisukokkuvõte. (MT 10) Rooma 1976:176. S 4.-

Kalju Lepik, Surmal on lapse silmad. Death Has A Child's Eyes. (Tõlkevalimik üheksas keeles: originaal + soome, läti, rootsi, saksa, ungari, itaalia, prantsuse, inglise.) Kalju Lepik as a poet. An introduction by Arvo Mägi, revised and translated by Mare Tiido. (MT 12) Rooma 1976:208. S 4.-

Maarjamaa 1(28), 15. ak., 9.7.1976:14 („Mõtlevate Eestlaste Ühenduse“ läkitus ESTO-le, täielik tekst, Tallinn-Tartu, apr. 1976)

MEIE... Toimetuse kursiivid

... *naised* Kas meie näiteks lähtume 30-ndate aastate õpetussõnadest, et ehitada tuleb just kommunaalkortereid? Me lihtsalt võtsime arvesse selle põlvkonna kogemused, sealhulgas asjaolu, et perenaised ühisköögis pahatihti hammustasid teineteisel kõrva või nina küljest, nõnda et kirurgid vahel ei saanudki neid enam tagasi õmmelda. .. Nõukogude naise heaks on vist tehtud peaaegu kõik, mis üldse on olnud (reaalselt) võimalik teha. Seda tunnistavad ka kõige paadunumad antikommunistid, ka need, kes eitavad kõike muud.

(*Gustav Naan*, Looming 6/1976:823, 821)

... *lapsed* Baltimore suurürituse rooli juures on eesti noori, kes on väljaspool Eestit sündinud. Palju eeskava on täidetud säärase ja veelgi nooremate eesti noorte poolt.

... *kõik* Ameerika Ühendriigid pühitsevad oma 200-aastast sünnipäeva samaaegselt MEIE suurpidustustega. Teised ülemaailmsed eesti päevad on tunnistatud Baltimore linna ja terve Marylandi osariigi suurimaks Am. Ühendriikide 200-aastase juubeli tähistamise ürituseks! - Nii kõrgelt austavad ameeriklased eestlasi!

(*Tarvo Toomes*, Varrak 6/1976:5)

PE $\frac{A}{1166}$ 76,4
1

4